

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-603732-III/08/LN

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, ...

16/03/2003

Pan

Bronisław KOMOROWSKI

Marszałek Sejmu RP

Kielu Ławoj Javie Kamotter.

Uprzejmie informuję Pana Marszałka, że podczas jednego z moich ostatnich spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych przedstawiono mi po raz kolejny obawy kobiet, które przebywając na urloпах wychowawczych lub pobierając zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, prowadziły w latach 1999 - 2000 i w następnych równoległe działalność gospodarczą a obecnie mają z tego tytułu znaczne zaległości wobec ZUS z tytułu nieopłaconych składek emerytalnych i rentowych.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r., nr 11, poz. 74 ze zm.), osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalno - rentowym, a składki tych osób finansowane są z budżetu państwa. Jeżeli jednak osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego mają inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń społecznych, np. prowadzą działalność gospodarczą to zgodnie z art. 9 ust. 6 ustawy systemowej, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tego dodatkowego tytułu.

Po wejściu w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która wprowadziła w/w zasady, zmienił się sposób zgłaszania do ubezpieczeń społecznych osób przebywających na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego. W konsekwencji, wiele osób będących w tej sytuacji oraz prowadzących jednocześnie działalność gospodarczą pozostawało w przeświadczeniu, że z tytułu prowadzonej działalności nie podlegają ubezpieczeniom społecznym.

W kwestii istnienia obowiązku ubezpieczeń społecznych osób przebywających na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości

zasiłku macierzyńskiego, prowadzących jednocześnie działalność gospodarczą zapadały sprzeczne wyroki sądów, w tym także Sądu Najwyższego. Zgodnie z jedną linią orzecniczą osoby przebywające na urlopach wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego nie miały obowiązku opłacania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, gdyż aktualnym tytułem do ubezpieczeń pozostawał tytuł pracowniczy, w ramach którego osoby te przebywały na urlopach macierzyńskich i wychowawczych. Zgodnie natomiast z drugą linią orzecniczą prowadzenie działalności gospodarczej rodziło obowiązek ubezpieczeń i opłacania składek, wygaszając tym samym obowiązek finansowania składek za omawianą grupę osób z budżetu państwa z tytułu przebywania na urlopach wychowawczych lub pobierania zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Uprzejmie informuję Pana Marszałka, że problem ten był wielokrotnie przedmiotem podejmowanych działań Rzecznika. I tak 7 grudnia 2005 r. Rzecznik wystąpił w tej sprawie do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, zwracając uwagę na rozbieżności w orzecznictwie sądów co do podlegania omawianej grupy osób ubezpieczeniom społecznym. W odpowiedzi z dnia 27 grudnia 2005 r., Minister Pracy i Polityki Społecznej, potwierdził słuszność obowiązujących rozwiązań prawnych i poinformował, że rozwiązanie, w którym budżet państwa miałby finansować składki za osoby z nieczynnym pracowniczym tytułem do ubezpieczeń, prowadzące jednocześnie własną firmę, nie znajduje uzasadnienia.

W związku z tym, korzystając z uprawnień nadanych przepisami ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r., nr 14, poz. 147 ze zm.), w dniu 22 marca 2006 r., Rzecznik skierował do Sądu Najwyższego wnioski o podjęcie uchwały mającej na celu rozstrzygnięcie tego zagadnienia.

W dniu 23 maja 2006 r., Sąd Najwyższy w składzie 7 Sędziów podjął uchwałę (sygn. III UZP 2/06, OSN ZU 2007/1-2/20), zgodnie z którą „Osoby, które w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego pozostają w stosunku pracy i równocześnie prowadzą pozarolniczą działalność, podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia tej działalności (art.6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych) ”.

A zatem dopiero powołana uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygnęła jednoznacznie kwestię obowiązku ubezpieczeń społecznych osób, które pobierając zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub przebywając na urlopie wychowawczym prowadziły jednocześnie działalność pozarolniczą.

Aktualnie ZUS podjął inicjatywę umorzenia omawianej grupie osób odsetek od należności z tytułu składek, pod warunkiem zapłacenia należności głównej do dnia wyznaczonego przez organ rentowy. ZUS przewiduje także możliwość spłaty należnych składek w rozłożeniu na raty, z uwzględnieniem możliwości płatniczych osób zobowiązanych. Działania te obejmą okres od stycznia 1999 r. do maja 2001 r. Kończąca

data spowodowana jest zmianą przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które weszły w życie 18 maja 2001 r. i obowiązek zgłaszania do ubezpieczeń osób przebywających na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłki macierzyńskie albo zasiłki w wysokości zasiłku macierzyńskiego nałożyły na płatników składek (do tej daty omawiane osoby miały obowiązek samodzielnego zgłaszania do ubezpieczeń). Ponadto, nowe przepisy zobowiązały wymienione osoby do informowania płatników o podleganiu ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu niż przebywanie na urlopie lub pobieranie zasiłku.

Kontynuując działania w omawianej kwestii, zwróciłem się w dniu 10 grudnia 2008 r. do Prezesa ZUS z prośbą o rozważenie możliwości objęcia korzystnymi zasadami w zakresie spłaty należności z tytułu składek również tych osób, które pobierały zasiłek macierzyński (zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego) lub przebywały na urlopie wychowawczym i prowadziły jednocześnie działalność pozarolniczą w okresie do podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 23 maja 2006 r. Odnosząc się do mojego wniosku o rozważenie możliwości objęcia korzystnymi zasadami w zakresie spłaty należności z tytułu składek również tych osób, które pobierały zasiłek macierzyński (zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego) lub przebywały na urlopie wychowawczym i prowadziły jednocześnie działalność pozarolniczą w okresie do podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 23 maja 2006 r., ZUS poinformował, że nie ma podstaw prawnych do podjęcia działań postulowanych przeze mnie w stosunku do osób, których okres pobierania zasiłku macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego łączy z prowadzeniem działalności gospodarczej przypadają po 1 czerwca 2001 r. Jednocześnie uzyskałem zapewnienie, że każda sprawa będzie rozpatrywana indywidualnie i wyznaczenie nowego terminu do opłacenia należnych składek będzie stosowane w tych przypadkach, w których okoliczności wskazywać będą niezbicie, iż dana osoba została wprowadzona w błąd przez pracowników terenowej jednostki organizacyjnej ZUS. Ponadto, w każdym przypadku osoby te będą mogły występować z wnioskiem o udzielenie układu ratalnego na spłatę zadłużenia.

W tej sytuacji spełnienie postulatów omawianej grupy osób (umorzenie należności z tytułu składek wraz z odsetkami) wiąże się z koniecznością przeprowadzenia zmian ustawowych.

Odpowiedni projekt zmian do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych został przygotowany przez grupę posłów (druk nr 1679). W ostatnich dniach do Sejmu RP został skierowany również projekt rządowy dotyczący tego problemu.

Z posiadanych przeze mnie informacji wynika, że od drugiej połowy 2008 r. ZUS rozpoczął akcję wysyłania wezwań lub decyzji do wyrównania składek za lata 1999-2001, wraz z odsetkami za 9 lat zwłoki. Kwoty zaległych składek przekraczają niejednokrotnie roczne dochody osób i rodzin objętych takim działaniem (przykładowo za 3 letni okres

pozostawania na urlopie macierzyńskim i wychowawczym zaległość wynosi wraz z odsetkami około 30.000 zł).

Sytuacja w tym zakresie doprowadziła do powstania dużego napięcia społecznego i niepewności zainteresowanych co do ostatecznego kierunku rozwiązania tego problemu.

W związku z tym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwracam się do Pana Marszałka z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości pilnego zakończenia prac parlamentarnych, związanych z wprowadzeniem stosownych regulacji ustawowych, polegających w szczególności na umorzeniu tej grupie osób należności z tytułu nieopłaconych składek emerytalnej i rentowych.

Łęka Ogrywałowa
Jan Kochanowski